

# Nemzetiségi Gála és a Pro Cultura Minoritatum Hungariae díj átadása

Dr. Deák Imre helyettes államtitkár köszöntője

*Nagy tisztelettel és szeretettel köszöntök minden kedves résztvevőt ezen a szép ünnepi alkalmon. Engedjék meg, hogy megkülönböztetett tisztelettel köszöntsem a gála díszvendégeit, a díjazottakat!*

A mai ünnepen – ahogyan a körülöttünk lévő világban is – csupa szimbólumokkal és gyakran kerek évfordulókkal találkozunk. Szimbolikus az összejövételünk ideje. A közvélemény figyelmének felkeltése, a kisebbségbarát társadalmi légkör kialakítása és fenntartása érdekében ugyanis a magyar Kormány 1995-ben, az ENSZ Nemzeti, etnikai, vallási és nyelvi kisebbséghez tartozó személyek jogairól szóló nyilatkozatának a közgyűlés által történt elfogadása napját, december 18-át a Kisebbségek Napjává – vagy ahogyan az új terminológia alapján most hívjuk: a *Nemzetiségek Napjává* – nyilvánította.

Ehhez az időponthoz kapcsolódóan már jubileumi tíz esztendeje annak, hogy a Művelődési Intézet jogelődje 2005-ben megalapította a Magyarországon élő nemzetiségi közművelődési szakemberek, közösségek munkájának és kulturális tevékenységének elismerésére a „Pro Cultura Minoritatum Hungariae” (a magyarországi kisebbségek kultúrájáért) díjat. E rangos elismerésen keresztül hálával és megbecsüléssel adózunk a magyarországi nemzetiségekhez tartozó, kulturális és művészeti területeken kimagasló eredménnyel tevékenykedő személyeknek, intézményeknek, civil szervezeteknek, azoknak, akik, vagy amelyek kiemelkedő tevékenységet végeztek a hazánkban élő nemzetiségek körében az anyanyelvű kulturális örökség megtartásáért, fejlesztéséért, s tevékenységükkel hozzájárulnak a Kárpát-medence népeinek együttéléséhez.

A nemzetiségek és az e közösségekhez tartozó személyek a magyar társadalom integráns részei, így a szakmai, emberi, közösségi teljesítményeiket a *KÖZÖS HAZA* a Pro Cultura Minoritatum Hungariae Díj mellett is, valamennyi lehetséges elismerés során figyelembe veszi. Magyarországon számtalan állami és kormányzati kitüntetés birtokosa valamelyik nemzetiséghez kötődő személy, szervezet vagy intézmény. E díjak nem csupán a díjazottak több évtizedes munkássága, vagy az intézmény előtti főhajtásul szolgálnak, hanem egyidejűleg a megcélzott közösségnek is szólnak.

Szimbolikus egyébként az is, ha rátekinthetünk a díjra, amely egy Ginkgo biloba-levelet ábrázol, az összetartozás jelképét. A páfrányfenyő ginkgo az egyik leghosszabb életű fa: ezer évnél idősebb példányai is ismeretesek.



A német költőfejedelmet, Johann Wolfgang Goethét is megihlette e kettős levelű növény.

## *Ginkgo biloba*

*E keletről gondjaimra  
bízott fának levele  
a tanult főt okosítja  
titkát fejtetvén vele.*

*Egyetlen élő levélkét  
látunk kettéválva mi?  
Vagy kettőt, mik eltökélték:  
egynek fognak látszani?*

*E kérdésre, mit megoldott  
elmém, választ így adok:  
nem sejteti-e dalom, hogy  
egy, s mégis kettős vagytok?*

(Kálnoky László fordítása)

Miért ne értelmezhetnénk a Goethe által megénekelt kettősséget a nemzetiségeinkben lévő kettősség szimbólumaként? Hiszen ők több mint ezer év óta – és ezt napjainkban már örömtelien sok példában láthatjuk viszont – egyszerre lehetnek hű tagjai nemzetiségi közösségeiknek, és ugyanakkor értékes polgárai nemzetünknek!

A keresztény tanítás két szélsőséget kerül el: az egyik nem tekinti értéknek a nemzeti létet, a másik pedig tagadja egy másik nemzet jogát a létezéshez. A kereszténység mindig elismerte a nemzeti létet, és minden nemzetnek elismerte a létezéshez való jogát, hangsúlyozta, hogy minden nemzet egyszeri és megismételhetetlen érték.

Mi magunk is hisszük és valljuk, s a cselekedeteinkben megjelenítjük mindezt, amikor kormányzati tevékenységünkkel szélesítjük a nemzetiségek egyéni és közösségi jogait.

E gondolatok jegyében köszöntöm szeretettel nemzetiségi honfitársainkat, kiemelten pedig azokat, akik ma e magas elismerést kézhez kapják.

## A Pro Cultura Minoritatum Hungariae díjazottai

### „Kariatidák” Görög-Magyar Nők Kulturális Egyesülete

A „Kariatidák” Görög–Magyar Nők Kulturális Egyesületét tizenöt magyarországi, a görögséghez családirag kötődő lány, asszony és feleség alapította 2001-ben, azzal a céllal, hogy a görög kultúrát, irodalmat, zenét, táncot, gasztronómiát, sportot s a görögség más társadalmi hagyományait ápolja, illetve megismertesse a Magyarországon élő görög származásúakkal, valamint más érdeklődőkkel.

Táncsoportként indultak, majd egy-két év elteltével a tagok énekkarrá szerveződtek. Állandó fellépői a magyarországi görögség ünnepeinek, nemzetiségi rendezvényeinek, valamint más programokon is képviselik a görögséget. Két alkalommal már Görögországban is szerepeltek. A kórus jelenleg 19 tagú, karvezetője: Stefanidu *Janula*.

Az egyesület kulturális tevékenységet is folytat. Havi rendszerességgel tartja meg a „*Pireneusi estek*” közéleti fórumot, többször jelentetett meg görög-magyar nyelvű falinaptárt, illetve a magyarországi görögség múltjának különböző eseményeit bemutató kulturális kiadványokat. Mindezek mellett kirándulásokkal és helytörténeti séták szervezésével is erősítik az itt élő görög közösséget.

### Mohácsi Sokácok Olvasóköre (Citaonica Mohackih Sokaca)

A mohácsi és Mohács környéki sokácnak nevezett horvátok a XVII. század végén feltehetően a mai Bosznia-Hercegovina területeiről húzódtak fel mai lakóhelyükre. Kultúrájuk, életvitelük jelentősen színesíti Mohács életét, ami elsősorban az Olvasókör tagjainak, a kör munkásságának köszönhető.

A kör 1905-ben alakult *Mohácsi Sokácok Magyar Olvasóköre* néven. Mohácson ez volt az első, nemzetiségek számára létrehozott olvasókör. A hatvan taggal megalakult kör néhány év alatt 200 főre emelkedett. 1936-ban már saját székház építésébe fogtak. Az idősek és a fiatalok együtt vettek részt az olvasókör munkájában. Éveken keresztül apáról-fiúra szállt az ősi hagyományok, táncok, népdalok átörökítése.

A II. világháború idején a nehéz körülmények ellenére is folytak az összejövetelek, 1945 után azonban a belügyminiszter feloszlatta az olvasókört. A szervezet 1992-ben éledt újra *Mohácsi Sokácok Olvasóköre* néven. Visszavásárolták az épületüket és felélesztették a régi hagyományokat. Nagy hangsúlyt fektetnek a horvát nyelv oktatására és a sokác hagyományok ápolására. Napjainkban a 85 fős aktív tagság mellett számos kulturális csoport is működik a kör keretein belül. Gyermektáncsoportnak, játszóháznak adnak helyet, sőt saját tamburazenekarral is büszkélkedhetnek.

Mohács város legrangosabb és legnagyobb érdeklődésre számot tartó rendezvénye a sokác hagyományokra épülő Busójárás. A szokás az egész város ünnepévé vált. Harminchat busó csoport közül az egyik legnagyobb létszámú ma is az olvasóköré, azaz a „Sokác köré”. A szervezet tagjai, kulturális csoportjai szülővárosukon túl számos hazai és külföldi rendezvényen is képviselik a sokác kultúrát s a hagyományokat.

### Dr. Sutarski Konrad Bogumił

Dr. Sutarski Konrad Bogumił költő és műfordító, kisebbségi politikus, a magyarországi Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat háromszor megválasztott elnöke.

1990-1992 között a Budapesti Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ igazgatója volt. Az általa kezdeményezett, 1998-ban létrehozott Magyarországi Lengyel Múzeuma és Levéltára irányítója, 2007-2013 között annak igazgatója. Az EUWP-ben (Europejska Unia Wspólnot Polonijnych) a lengyel kisebbség bizottságának elnöki tisztségét töltötte be. A Magyarországi Lengyel Alkotói Fórum létrehozója. Hozzájárult az Országos Lengyel Nemzetiségi Iskola, valamint a Lengyel Ház létrejöttéhez, részt vett a Lengyel légió megalakulásában, az egyetlen magyarországi lengyel falu, Derenk rendbehozatalában. Állandó támogatásban részesíti a magyarországi lengyel civil szervezeteket.

Íróként, költőként, műfordítóként több tucat nemzetiségi és történelmi könyv, valamint művészeti katalógus szerzője, szerkesztője. A „*Polonia Węgierska*” folyóirat társalapítója, s annak 1995-1999 és 2001-2007 között felelős kiadója, 2009-2011 között főszerkesztője.

Irodalmi és közéleti munkásságát Lengyelországban többek között a „*Meritus Patriae*” emlékéremmel, a Lengyel Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztjével, a Nemzeti Oktatási Bizottság Emlékéremével, a Kulturális és a Nemzeti Örökség Miniszterének Különleges Díjával és a Lengyel Kultúráért kitüntetéssel, Magyarországon pedig Bethlen Gábor-díjjal, Szent László-díjjal és Móra Ferenc-díjjal ismerték el.

### Babavarró kör, Geresdlak

A *geresdlaki Babavarró kör* 2007-ben alakult, azzal a céllal, hogy az eltűnőben lévő német nemzetiségi, egyben a helyi népviseletet és népszokásokat megörökítse. A kör tagjai egykor nemcsak hordták a babákon kicsiben megcsodálható ruhákat, hanem életük nagy részét e megörökíteni kívánt szokások között éltek. Munkájukkal az eredeti, aprólékosan kidolgozott

népviselőket, szokások és hagyományok megjelenítésére törekednek, életképek formájában. A babák, a népviselőket elkészítésén és bemutatásán túl az egykori falusi élet pillanatait, saját gyermek- és ifjúkoruk életét elevenítik meg. Valamennyi viseletet, tárgyat autentikus anyagokból készítik. A kör férfi tagjai számára komoly feladatot jelentett kicsinyített alakban megalkotni mindazokat a ház körüli szerszámokat és eszközöket, amelyek hozzátartoznak egy-egy megjelenített szokáshoz, munkafolyamathoz.

Az országban egyedülálló, jelenleg összesen 104 babából álló kiállítást már rengeteg iskolás gyermek látta. A tárlatvezetést a Babavarró kör tagjai társadalmi munkában végzik. A sok ezer órányi munkával elkészült kiállítás egyedi, maradandó és rendkívüli értéket hordoz az utókor számára.

A Babavarró kör vezetője *Kett Jánosné*, tagjai *Kozma Lászlóné*, *Schunk Miklósné*, *Krikler Antalné*, *Rating Ádámné*, *Hesz Ádámné*, *Rozmer Ferencné*, *Schulteisz Jánosné*, *Schulteisz József* és *Kett János*.

### Roger Schilling Blaskapelle

A paksi *Roger Schilling Blaskapelle* 1991-ben alakult. A hagyományos sváb zenét játszó zenekar a magyarországi sváb zenei hagyományok felkutatását, ápolását és terjesztését tűzte ki céljául. Tagjai a csoport 23 éves fennállása alatt számos hazai és külföldi rendezvényen szerepeltek, több rádió-, televízió-, és CD-felvétel is készült a zenekarral. Többször fel léptek a Budapesti Kongresszusi Központban rendezett *Landesgalan*, szerepeltek Pécsen az *Európa Kulturális Fővárosa* programjain, valamint a *Heimatmelodi* rendezvényeken, Villányban a *Landesart* 15 éves jubileumi fesztiválján, és még sorolhatnánk. Külföldi meghívásoknak eleget téve jártak már Spanyol-, Görög- és Franciaországban, de többször megfordultak Németországban is. 2001-ben a Miniszterelnöki Hivatal delegáltjaként részt vettek a 46. *Bundesschwabenballon*, Gerlingenben.

A zenekar rendszeresen résztvevője a német nemzetiségi fúvószenekarok országos versenyének, ahol egyszer harmadik, két alkalommal pedig második helyezést értek el. 2006-ban és 2009-ben kitüntetéses arany minősítést kaptak („*Gold mit Auszeichnung*”). 2008-ban Paks város képviselő testülete a város kulturális, társadalmi életében kifejtett kiemelkedő teljesítményének elismeréseként „*Pro Urbe*” kitüntetésben részesítette a zenekart.

### Fláre Beás Együttes

Az autentikus, elsősorban beás cigány zenét játszó *Fláre Beás* együttes több mint 20 éve alakult és napjainkban Veszprém megye cigány folklórájának legkiemelkedőbb képviselője. Számos hazai és nemzetközi művészeti rendezvény, fesztivál közreműködője. Többek között a „*Járjuk együtt!*” programsorozat ke-

retében örökítik tovább a cigány néprajz és kultúra elemeit az iskoláskorú gyermekeknek. Rendszeres vendégei a kapolcsi Művészetek Völgye Fesztiválnak, a Kiscsősi Pajtafesztiválnak. Résztvevői voltak a Mediawave Kelet-Törökországban, a kurdok lakta területén megrendezett, Passport Control elnevezésű nemzetközi film- és zenei workshopjának.

Tagjai beás cigány fiatalok Devecserből és Borsodpusztáról, akik a kitartó gyakorlásuk eredményeként magas színvonalú zenei élményt nyújtanak a közönségnek. Zeneszerszámaik a hagyományos cigányzenére jellemző dallam- és ritmushangszerek: gitár, kanna és kanál, melyekkel a kultúrájukban megőrzött ősi dallamvilágot kísérik.

2010-ben az együttes tagjai bebizonyították, hogy nem csak a színpadon, de az életben is példaértékű teljesítményre képesek: zenéjükkel segítettek a vörösiszap-katasztrófa sújtotta területeken élő embereknek feldolgozni az elszenvedett veszteségeket. Sok fiatal az ő hatásukra tanult tovább, választott szakmát, talált munkahelyet.

Az együttes tagjai: *Orsós Ervin* – ének, gitár; *Bogdán Sándor* – kanna, cahon, ének; *Orsós Tibor* – ének, kanál; *Orsós András* – kanna, ének; *Orsik Ferenc* – ének, tambura, gitár.

### Szabó Péter

*Szabó Péter*, immár 81 esztendőes eleki születésű táncos, hagyományőrző, az eleki román táncművészet egyik legkiválóbb ismerője és előadója. Családjából hozta magával a tánc és a zene szeretetét. Tizenkét éves gyermekként alapító tagja volt a 1947-ben létrejött *Eleki Román Kultúrcsoport*nak, a későbbi *Eleki Nemzetiségi Néptánc Együttes*nek. Tagja volt az 1972-ben alakult helyi *Pávakör*nek, valamint *Vass Lajos* felkérésére tagja, szervezője és vezetője az *Eleki Román Hagományőrző Egyesület*nek. A *Pávakör* csoportja 1995-től vette fel az *Eleki Román Hagományőrző Néptánc Együttes* nevet.

A táncgyűjtés tagjai az elmúlt 65 évben gyűjtöttek és feldolgozták a magyarországi, főként az eleki románság folklórájának legszebb kincseit. Őrzik és továbbadják elődeik zenéjét, táncait, dalait és szokásait. Munkájuknak köszönhetően az eleki joc (ejtsd: zsoj), a túrkajárás, a lakodalmas, a román legényes tánc nemcsak Eleken, hanem országszerte és külföldön is ismert fogalmak. Ismerik, szeretik, táncolják és tanítják az eleki táncokat.

*Szabó Péter*t, mint kiemelkedő táncos egyéniséget az 1950-es években rendszeresen keresték fel a néptáncal foglalkozó szakemberek. *Dr. Martin György*, *Timár Sándor* és *Halmos Béla* mellett vett részt Elek és más falvak románságának zene- és táncművészetében, kutatásában. Az 1947-es alapítástól kezdve mind a mai napig részt vesz a hagyományőrző együttes munkájában, tevékenységében, vezetésében. Életét a románságnak szentelte, vezetőként nehéz helyzetekben is kitartott csoportja mellett.



Színes képösszeállításunk a hátsó borítón látható!

Bajtai László felvételei

Kiemelkedő munkájának elismeréseként 1991-ben megkapta a *Népművészet Mestere* címet.

### Aszódi Csaba András

Aszódi Csaba András Ecsere született, szlovák gyökerű családban. A szülőfalujában eltöltött évek, az anyanyelve iránt kialakult szeretete olyannyira meghatározóak voltak számára, hogy felnőttként ő maga fogta össze az ecseri fiatalokat, akikkel megalakították a Zöldkoszorú „Zeleny Veniec” Hagyományörző Egyesületet. Az azonos nevű táncsoport tagjai között tudhatjuk az alapítót és családját is. E közösség minden lehetőséget megragad, hogy Ecsere szlovák hagyományait, vallási szokásait, épített örökségét, mindennapi használati és szakrális tárgyait megőrizze, óvja és felújítsa. Faluházat hoztak létre, melyben a szlovák néprajzi gyűjtemény mellett közösségi teret is kialakítottak a szlovákság számára.

Aszódi Csaba András jelentős szerepet vállalt a Pest megyei szlovák közösség összefogásában. Mint a régió szlovák központjának vezetője, a *Pest Megyei Szlovák Önkormányzat* tagja, az *Országos Szlovák Önkormányzat* elnökhelyettese azon dolgozik, hogy a pilisi és pestvidéki szlovákokat közelebb hozza egymáshoz. Kezdeményezésére alakították meg a „Dolina” Pestvidéki Szlovákok Regionális Egyesületét, melynek keretei között immár húsz település munkálkodik kulturális örökségének megőrzésén. Több nemzetiségi témájú publikációja látott napvilágot, következő munkájához a régió épített örökségéről gyűjt anyagot. Jelenleg az *Országos Szlovák Önkormányzat* 2013-ban alakult Közművelődési Központjának vezetői tisztségét tölti be.

### Szukics Marianna

Szukics Marianna népművelő, irodalom-, valamint szlovén nyelv és irodalom szakos általános iskolai

tanár. Népművelőként dolgozott a szentgotthárdi Művelődési Házban, majd az 1990 januárjában megalakult szlovén *Lipa Egyesület* s a *Magyarországi Szlovének Szövetsége* alapító tagjaként és munkatársaként folytatta tevékenységét. 1991-től a szövetség keretében létrehozott *Porabje* szlovén nyelvű újság főszerkesztője. 1990-1994 között a Budapesten székelő *Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány* kuratóriumi tagjaként segítette a szlovén nemzetiség életét, identitásának megőrzését, kultúrájának és anyanyelvének ápolását.

Több évtizede nemzetközi rendezvények, programok, tárgyalások, határnyitások tolmácsa. Tizenöt évig volt a *Szlovén Kalendárium* főszerkesztője, számos szlovén nyelvű kiadvány lektora. A szlovén irodalom iránt érzett szeretete és elkötelezettsége révén segítette és ösztönözte a kisszámú rábavidéki író munkáinak megjelentetését szlovén vagy irodalmi tájnyelven. Kezdetől fogva közreműködött az *Irodalom Rába és Mura* cím alatt megjelent könyvek és tanulmányok szerkesztésében, kiadásában. Szukics Marianna méltán vált Magyarországon és Szlovéniában is közismert személlyé. Áldozatos és hozzáértő munkájával sokat tett a magyarországi szlovének irodalmáért és kultúrájáért.

### „Rondó” nemzetiségi magazin

A Közszolgálati Televízióban 1994 óta látható a „Rondó” nemzetiségi magazin műsora, mely hat kis létszámú magyarországi nemzetiség: a bolgárok, görögök, lengyelek, örmények, ruszinok és ukránok sokszínű kultúrájába, mindennapjaiba nyújt betekintést.

Az adással kéthetente jelentkező magazin műsorában számos olyan témát kínál, ami nemcsak az adott nemzetiséget, hanem más nemzetiséghez tartozókat és magyarokat is érdekelhet. A műsor kulturális ajánlójában többek között ismertetik a legfrissebb eseményeket, újonnan megjelent könyveket és kiállításokat.